O'ZBEKISTONDA BANK KREDITLARI VA DEPOZITLARI FOIZ STAVKALARINING 2026-YILDAGI DINAMIKASI

Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti To'rtko'l fakulteti assistenti
roushenbek2303@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda O'zbekistonda milliy valyutadagi bank depozitlari va kreditlari bo'yicha o'rtacha tortilgan foiz stavkalarining 2026-yil yanvar–avgust oylaridagi dinamikasi tahlil qilingan. Tadqiqotda jismoniy va yuridik shaxslarning muddatli depozitlari hamda ularga ajratilgan kreditlar bo'yicha foiz stavkalarining o'zgarishi, kredit va depozit stavkalari o'rtasidagi tafovutlar o'rganilgan. Tahlil natijasida 2026-yilning dastlabki sakkiz oyida kredit va depozitlar bo'yicha foiz stavkalarida umumiy pasayish tendensiyasi kuzatilgani aniqlandi. Shuningdek, foiz stavkalari dinamikasining kreditlash jarayoni va banklarning kredit risklarini boshqarishdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, kredit, depozit, foiz stavkasi, o'rtacha tortilgan foiz stavkasi, jismoniy shaxslar, yuridik shaxslar, kredit portfeli, kredit riski, muammoli kreditlar.

Abstract. This thesis analyzes the dynamics of weighted average interest rates on bank deposits and loans in the national currency of Uzbekistan during January–August 2026. The study examines changes in interest rates on term deposits of individuals and legal entities, as well as on loans granted to these groups, with particular attention paid to the differences between lending and deposit rates. The analysis reveals an overall downward trend in interest rates on both loans and deposits during the first eight months of 2026. The study also substantiates the importance of interest rate dynamics for the lending process and credit risk management in commercial banks.

Keywords: commercial banks, loans, deposits, interest rate, weighted average interest rate, individuals, legal entities, credit portfolio, credit risk, non-performing loans.

Аннотация. В данной статье проанализирована динамика средневзвешенных процентных ставок по банковским депозитам и кредитам в национальной валюте Узбекистана за январь–август 2026 года. В исследовании рассмотрены изменения процентных ставок по срочным депозитам физических и юридических лиц, а также по кредитам, предоставленным данным категориям заемщиков, с особым вниманием к различиям между кредитными и депозитными ставками. Результаты анализа показывают общую тенденцию снижения процентных ставок по кредитам и депозитам в течение первых восьми месяцев 2026 года. Также обоснована значимость динамики процентных ставок для процесса кредитования и управления кредитными рисками коммерческих банков.

Ключевые слова: коммерческие банки, кредиты, депозиты, процентная ставка, средневзвешенная процентная ставка, физические лица, юридические лица, кредитный портфель, кредитный риск, проблемные кредиты.

Kirish

Tijorat banklari faoliyatida foiz stavkalari bank resurslarini shakllantirish va kredit mablag'larini joylashtirish jarayonlarini tartibga soluvchi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Depozitlar bo'yicha foiz stavkalari aholi va korxonalarning vaqtincha bo'sh pul mablag'larini bank tizimiga jalb

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

etishga xizmat qilsa, kreditlar bo'yicha foiz stavkalari qarz oluvchilarning kredit yuklamasi va kreditni qaytarish qobiliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ayniqsa, kredit foiz stavkalarining yuqori bo'lishi qarz oluvchilarning moliyaviy yukini oshirishi va ayrim holatlarda kredit majburiyatlarini o'z vaqtida bajarishda qiyinchiliklar yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli kredit foiz stavkalarining dinamikasini o'rganish muammoli kreditlar, ya'ni NPL ko'rsatkichlarini tahlil qilishda ham muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy ma'lumotlariga ko'ra, milliy valyutadagi bank depozitlari va kreditlari bo'yicha o'rtacha tortilgan foiz stavkalari muntazam ravishda e'lon qilib boriladi.

2026-yil yanvar–avgust oylarida foiz stavkalari dinamikasi

Tadqiqot uchun Markaziy bank ma'lumotlari asosida 2026-yil yanvar–avgust oylaridagi quyidagi ko'rsatkichlardan foydalanildi:

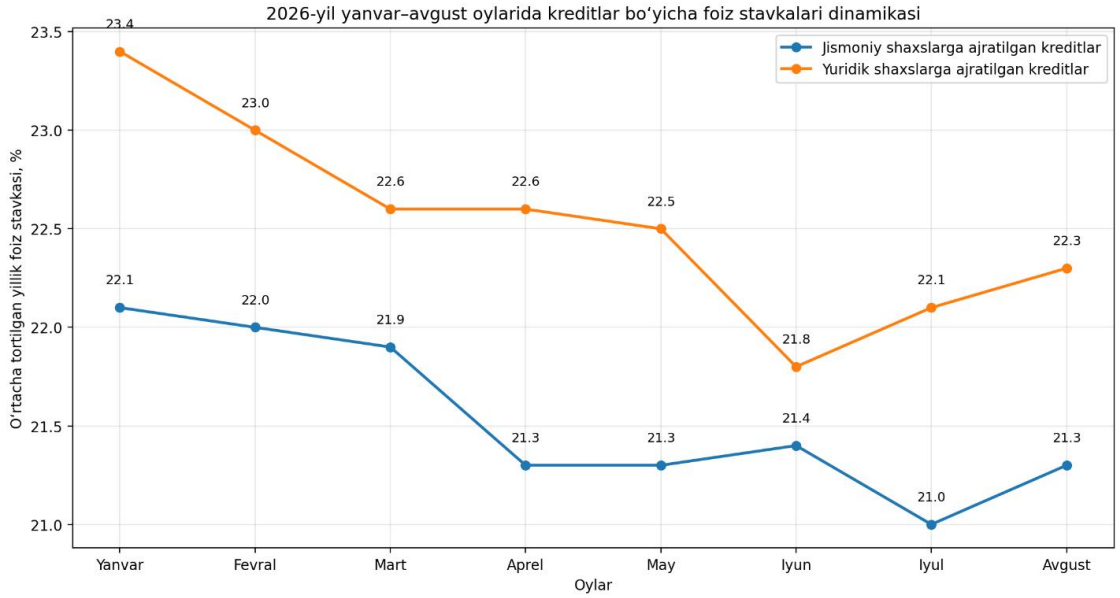
Ko'rsatkichlar	Yanvar	Fevral	Mart	Aprel	May	Iyun	Iyul	Avgust
Jismoniy shaxslarning muddatli depozitlari	20,6	20,4	20,5	19,9	19,7	19,2	18,9	18,4
Yuridik shaxslarning muddatli depozitlari	16,3	17,3	15,5	15,0	15,2	15,3	15,4	15,5
Jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlar	22,1	22,0	21,9	21,3	21,3	21,4	21,0	21,3
Yuridik shaxslarga ajratilgan kreditlar	23,4	23,0	22,6	22,6	22,5	21,8	22,1	22,3

Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining milliy valyutadagi bank depozitlari va kreditlari bo'yicha statistik ma'lumotlari.

Grafik 1. 2026-yil yanvar–avgust oylarida bank kreditlari bo'yicha foiz stavkalari

2026-yil yanvar–avgust oylarida kredit foiz stavkalari

Jismoniy va yuridik shaxslarga ajratilgan milliy valyutadagi kreditlar bo'yicha o'rtacha tortilgan yillik foiz stavkalari.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, **jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlar bo'yicha foiz stavkasi** yanvar oyidagi 22,1 foizdan avgust oyida 21,3 foizgacha pasaygan. Ya'ni sakkiz oy davomida mazkur ko'rsatkich **0,8 foiz bandga** kamaygan.

Yuridik shaxslarga ajratilgan kreditlar bo'yicha foiz stavkasi esa yanvar oyidagi 23,4 foizdan avgust oyida 22,3 foizgacha pasaygan. Bu **1,1 foiz bandlik kamayish**ni anglatadi.

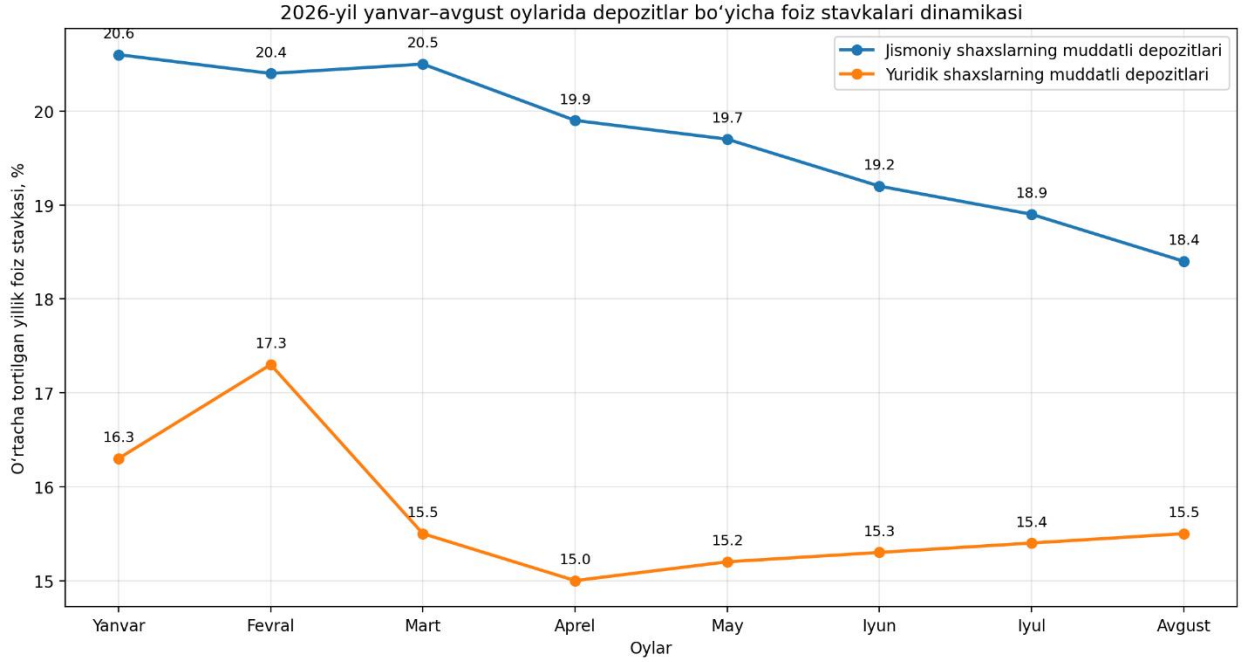
Shunday qilib, 2026-yilning dastlabki sakkiz oyida kredit foiz stavkalarida umumiy pasayish tendensiyasi kuzatilgan. Biroq yuridik shaxslar uchun kredit stavkalari barcha oylar davomida jismoniy shaxslarga nisbatan yuqoriligicha qolgan.

2. Depozit foiz stavkalarining o'zgarishi

Depozitlar bo'yicha ma'lumotlar ham muhim tendensiyani ko'rsatmoqda.

2026-yil yanvar–avgust oylarida depozit foiz stavkalari

Jismoniy va yuridik shaxslarning milliy valyutadagi muddatli depozitlari bo'yicha o'rtacha tortilgan yillik foiz stavkalari.

Jismoniy shaxslarning muddatli depozitlari bo'yicha foiz stavkasi yanvar oyida **20,6 foiz**ni tashkil etgan bo'lsa, avgust oyiga kelib **18,4 foiz**ga tushgan. Demak, mazkur davrda foiz stavkasi **2,2 foiz bandga** yoki nisbatan hisoblaganda qariyb **10,7 foizga** kamaygan.

Yuridik shaxslarning muddatli depozitlari bo'yicha foiz stavkasi esa yanvar oyidagi 16,3 foizdan avgust oyida 15,5 foizgacha pasaygan. Bu davrda umumiy pasayish **0,8 foiz band**ni tashkil etdi.

Bunda jismoniy shaxslar depozitlari bo'yicha foiz stavkasining pasayishi yuridik shaxslarnikiga qaraganda ancha yuqori bo'lgan.

3. Kredit va depozit foiz stavkalari o'rtasidagi farq

Bank faoliyatini baholashda kreditlar bo'yicha foiz stavkasi bilan depozitlar bo'yicha foiz stavkasi o'rtasidagi farq ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu farq bankning foiz marjasi shakllanishiga ta'sir qiluvchi omillardan biri hisoblanadi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

2026-yilda kredit va depozit stavkalari o'rtasidagi farq

Oy	Jismoniy shaxslar: kredit–depozit	Yuridik shaxslar: kredit–depozit
Yanvar	1,5	7,1
Fevral	1,6	5,7
Mart	1,4	7,1
Aprel	1,4	7,6
May	1,6	7,3
Iyun	2,2	6,5
Iyul	2,1	6,7
Avgust	2,9	6,8

Jadvaldan ko'rinadiki, jismoniy shaxslar segmentida kredit va depozit stavkalari o'rtasidagi farq yanvar oyidagi **1,5 foiz banddan avgust oyida 2,9 foiz bandgacha** kengaygan.

Yuridik shaxslar segmentida esa mazkur farq ancha yuqori bo'lib, avgust oyida **6,8 foiz band**ni tashkil qilgan.

Bu holat banklarning turli mijoz guruhlari uchun kredit resurslarini narxlash siyosatida sezilarli tafovut mavjudligini ko'rsatadi.

4. Natijalar va muhokama

O'tkazilgan tahlil asosida 2026-yil yanvar–avgust davri uchun bir nechta muhim xulosalarni shakllantirish mumkin.

Birinchidan, **kredit foiz stavkalari yil boshiga nisbatan pasaygan**. Jismoniy shaxslarga berilgan kreditlar bo'yicha stavka 22,1 foizdan 21,3 foizgacha, yuridik shaxslarga berilgan kreditlar bo'yicha esa 23,4 foizdan 22,3 foizgacha kamaygan.

Ikkinchidan, **depozit stavkalaridagi pasayish kredit stavkalaridagi pasayishga qaraganda sezilarliroq bo'lgan**. Ayniqsa, jismoniy shaxslar muddatli depozitlari bo'yicha stavka 2,2 foiz bandga kamaygan.

Uchinchidan, kredit foiz stavkalarining pasayishi qarz oluvchilarning kredit yukini ma'lum darajada kamaytirishi mumkin. Nazariy jihatdan bu holat kreditlarning qaytarilmasligi xavfini kamaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Biroq NPL darajasiga faqat foiz stavkasi emas, balki **aholi daromadlari, inflyatsiya, ishsizlik, kredit muddati, qarz yuklamasi, kredit portfeli sifati va banklarning kredit risklarini boshqarish tizimi** kabi boshqa omillar ham ta'sir qiladi.

Shu sababli kredit foiz stavkalarining pasayishi avtomatik ravishda NPL kamayishini anglatmaydi. Ushbu bog'liqlikni aniqlash uchun keyingi bosqichda ekonometrik modeldan foydalanish maqsadga muvofiq.

Xulosa

2026-yil yanvar–avgust oylarida O'zbekistonda milliy valyutadagi bank kreditlari va depozitlari bo'yicha foiz stavkalari dinamikasini tahlil qilish natijasida foiz stavkalarida umumiy pasayish tendensiyasi mavjudligi aniqlandi.

Jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlar bo'yicha o'rtacha foiz stavkasi sakkiz oy davomida 22,1 foizdan 21,3 foizgacha, yuridik shaxslarga ajratilgan kreditlar bo'yicha esa 23,4 foizdan 22,3 foizgacha kamaygan. Shu bilan birga, jismoniy shaxslarning muddatli depozitlari bo'yicha stavka 20,6 foizdan 18,4 foizgacha pasaygan.

Mazkur jarayon bank tizimida kredit resurslari qiymatining nisbatan barqarorlashayotganini ko'rsatadi. Kredit stavkalarining pasayishi qarz oluvchilarning moliyaviy yukini kamaytirishi va

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

kreditlarni o‘z vaqtida qaytarish imkoniyatlarini yaxshilashi mumkin. Shu nuqtai nazardan, foiz stavkalarining dinamikasi muammoli kreditlar shakllanishini tahlil qilishda muhim omillardan biri sifatida qaralishi lozim.

Kelgusida ushbu ko‘rsatkichlarni NPL darajasi, kredit portfeli, inflyatsiya va Markaziy bank asosiy stavkasi bilan birgalikda ekonometrik tahlil qilish orqali foiz stavkalarining muammoli kreditlar shakllanishiga ta’sirini miqdoriy baholash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. **Milliy valyutadagi bank depozitlari va kreditlari bo‘yicha foiz stavkalari statistikasi.** 2026-yil ma’lumotlari. CBU
2. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. **O‘zbekiston bank tizimi faoliyati bo‘yicha statistik ma’lumotlar.**
3. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. **Pul-kredit siyosati sharhi.**
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **“O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida**gi PF-158-son Farmoni, 2023-yil 11-sentabr.
5. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. **Ochiq ma’lumotlar portali: milliy valyutadagi bank depozitlari va kreditlari bo‘yicha foiz stavkalari.**

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.